

Op welke wijze deze scherpe contrôle werd uitgeoefend weet ik niet, doch zeker is het, dat deze bestond, en dat de discipline uitmuntend was.

De bedlegerige zieken, van wie een groot aantal uit andere sanatoria kwamen, hadden niet te klagen; zij waren door middel van een electricische schel met een der vrouwelijke bedienden verbonden, die, ofschoon zij geen geroutineerde verpleegsters waren, op de meest gewillige en blijkbaar bekwame wijze de noodige hulp verschaften, doch zij hadden strenge orders om Dr. WALTHER, die altijd binnen bereik was, onmiddellijk te waarschuwen, wanneer de patiënt zijn diensten noodig had.

Dr. WALTHER wijdt zich met hart en ziel aan zijn patiënten, die hem hoogachten en waardeeren.

Mijn herinnering aan mijn verblijf te Nordrach Colonie is dan ook van de aangenaamste en ik blijf hem steeds dankbaar voor hetgeen hij voor mij deed. Dat mijn medepatiënten mijn gevoel deelen, blijkt wel uit het feit, dat tal van oud-patiënten zich des zomers naar Nordrach Colonie begeven, om aldaar hun vacantie door te brengen.

Indien dit in het belang van den patiënt wordt geacht, worden er wel degelijk familieleden in de omgeving van de „Colonie” geduld, en ik kan meer dan één geval opnoemen, waar een patiënt geruimen tijd bezocht werd door zijn vrouw, een andere door haar zuster, een derde door haar ouders.

Zoo er een inrichting is, waar men niet geëxploiteerd wordt, is het wel het Nordrach Sanatorium, waar de prijzen voor de degelijke en liefderijke verpleging, die men ontvangt, naar mijn oordeel laag zijn; het maakte integendeel op mij meer den indruk van een liefdadigheids-inrichting.

's Graveland, 19 November 1902.

C. H. LABOUCHERE.

REORGANISATIE OF DESORGANISATIE.

De beschrijvingsbrief (met bijlagen) voor de vergadering op 18 December a. s. leert ons, dat wij nog even ver zijn als te voren. Moties en amendementen toonen het bestaan aan van een groote spraakverwarring. Dit geldt zeker voor vraag A; bij nader onderzoek zou blijken dat de voorstanders der reorganisatie, hierbij alleen overeenstemmen dat zij wijzigingen verlangen die tot verbetering zullen leiden (zoodat ik aanneem dat de eenige afdeling die deze vraag ontkennend beantwoordde dit deed wijl zij geen hoop had op de verbetering); maar overigens loopden de verlangde wijzigingen uiteen en zijn zelfs in strijd met elkaar. Hetzelfde geldt omtrent A 1 en A 2; het geschrevene in de geneeskundige weekbladen wijst op een uiteenlopende opvatting van het woord vakvereeniging en uit Bijlage II blijkt ook, dat de omschrijving, die het Hoofdbestuur van het woord gaf, niet opgemerkt is door allen; West-Friesland zegt zelfs, dat het Hoofdbestuur het woord vakvereeniging niet gedefinieerd heeft. Dus de beantwoorders dezer 2 vragen hebben niet hetzelfde bedoeld met vakvereeniging, — al weerspraakverwarring. De bedoeling der gestelde vragen is geweest te vernemen, hoe de leden der Maatschappij denken over eventueele reorganisatie en hieromtrent geven de ontvangen antwoorden heelemaal geen uitsluitsel. Wel is vermeld het ant-

woord der meerderheid der aanwezigen op de afdeulings-vergaderingen; maar niet hoe groot de minderheid was. Bovendien is niet vermeld hoeveel leden aanwezig waren.

Mag ik trachten het beginsel waarom het gaat (m. i.) toe te lichten? Bij de oprichting der Maatschappij werd wel gesproken van het behartigen van de belangen der geneeskundigen (art. 2, alinea 2); maar meer werd hier bedoeld onderlinge steun (bijv. door het ondersteuningsfonds) als wel gemeenschappelijk optreden tegen de buitenwereld. Dit blijkt ook wel uit de woorden die Prof. SCHNEEVOOGT sprak (dit *Tijdschrift* 1902, Deel I, blz. 1085): „Welk voordeel zal ons die Maatschappij, welke winst zal ons die vriendelijke samenwerking aanbrengen? Voordeel! Winst! Ik weet het M. H., die vraag is uit uwen mond en in dezen kring ondenkbaar”.

Hoe vreemd zou die hooggeschatte hoogleeraar opzien bij het lezen van de opmerking van West-Friesland (dit *Tijdschrift* 1902, Deel II, blz. 979); het is dan ook een illusie zonder verband met de werkelijkheid, dat de geneesheer te hoog staan moet om ook in zijn vereeniging zijn beroepsbelangen te behartigen.

En nu is de vraag moet de Maatschappij trachten te blijven op het ideale standpunt dat zij in haar jeugd innam of moet zij hetgeen bijzaak was (beroepsbelangen) op den voorgrond plaatsen? In het eerste geval kan er sprake zijn van reorganisatie en waarschijnlijk zelfs van niet grooten omvang. De bindende voorwaarden voor toelating die wij vernamen dat te Arnhem bestaan en die zeker elders ook wel zullen bestaan (bijv. in de afdeeling Alfen is een minimum-bijdrage aan het ondersteuningsfonds verplicht), kunnen door de verschillende afdeelingen naar gelang van behoefte worden voorgeschreven. Hoogstens zal een verplichte goedkeuring door het Hoofdbestuur met beroep op de Algemeene Vergadering ter sprake kunnen komen.

Dan kunnen zich de afdeelingen desverkiezende vakvereeniging noemen en ervaring op dit terrein opdoen; maar de Maatschappij trachtte zich te versterken door meer te streven naar uitingen die de belangen van het algemeen op het oog hebben, hierbij gesteund door de afdeelingen, zooals bijv. is geschied met het Sanatorium Hellendoorn.

Hiertegenover stel ik den wensch om van de Maatschappij of van de afdeelingen vakvereenigingen te maken. Want nu heet het wel in de Motie van West-Friesland B 2°. dat de maatschappelijke belangen der geneeskundigen behartigd zullen worden, wanneer en voor zoover in deze belangen een element ligt van algemeen belang; maar ik vrees, dit laatste zal dikwijls een doode letter zijn, met het gevolg dat de Maatschappij zal ontaarden, en (met terzijdestelling van de hoogere belangen die zij voor oogen heeft gehad) geheel een vakvereeniging in engeren zin zal worden. Dan is er geen sprake van reorganisatie; maar van desorganisatie. Ik zou ook kunnen spreken van evolutie of revolutie, en alleen op de eerstgenoemde wijze acht ik het mogelijk dat de Maatschappij in elk opzicht krachtiger wordt.

Want wel is beweerd dat onder den indruk der omstandigheden een geneeskundige vereeniging zal ontstaan, wanneer de Maatschappij mocht weigeren met meer kracht dan tot heden de beroepsbelangen te verdedigen en dus de prognose infaust is quoad vitam. Maar ik meen recht te hebben

te beweren, dat de prognose ook infaust is, wanneer de Maatschappij te veel opgaat in de behartiging der beroepsbelangen. En moet zij sterven dan zij het liever als DON QUICHOTE dan als SANCHO PANZA.

Maar de Maatschappij leeft nog en de mogelijkheid om samenwerking te verkrijgen van allen bestaat zeker, wanneer het ideale streven op den voorgrond blijft staan, terwijl van de gelegenheid tot behartiging van de uitsluitend stoffelijke beroepsbelangen meer werk wordt gemaakt, mits niet op een wijze die er toe leiden zal dat dit hoofdzaak wordt, wat het geval zal zijn (naar ik vrees) zoowel wanneer de Maatschappij als wanneer een afdeeling er toe besluit vakvereeniging te worden (in de beteekenis die hieraan tegenwoordig wordt gegeven). Bovendien mogen wij wel bedenken, dat onze meening niet wordt gevraagd als medicus maar als lid der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, dus wij hebben niet alleen te vragen naar de belangen der medici, maar ook naar het belang der Maarschappij zelve (waarvan $\frac{2}{3}$ der geneesheeren lid zijn).

Aarlanderveen, 13 November 1902.

P. MAATS.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — **Het koolzuur in de lucht.** Door Dr. HALDANE en ingenieur OSBORN is aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken een rapport uitgebracht over de luchtverversching in fabrieken, waaraan *the Brit. med. Journ.* van 15 November eenige opmerkingen van algemeenen aard ontleent. PETTENKOFER meende, dat het koolzuurgehalte der lucht 10:10.000 niet mocht overschrijden; DE CHAUMONT stelde het maximum zelfs op 6:10.000, doch HALDANE, CARNELLY en ANDERSON vonden in 1887, dat in gevulde schcollokalen een gehalte van 13:10.000 nog moest werden toegelaten. De wet staat in katoenfabrieken 9:10.000 toe. In de vrije natuur bedraagt het slechts 2.6 bij dag, 3.5 des nachts, maar de rook in de steden doet het sterk stijgen, bij mist zelfs tot 14.

Volgens HALDANE is evenwel niet het koolzuur op zich zelf de oorzaak van luchtbederf. Eerst bij een koolzuurgehalte der lucht van 3:100 is een uitwerking op den mensch merkbaar in den vorm van dieper en veelvuldiger ademhaling. Znlk een gehalte wordt nooit in vertrekken of werkplaatsen bereikt. Als men dus reeds beklemd wordt in een ruimte, waar het CO₂ tot 10:10.000 gestegen is, komt dit door andere vluchtige stoffen, waarmede de inademenslucht verontreinigd wordt. Het verblijf in zulke verontreinigde vertrekken vermindert het weerstandsvermogen van den mensch. Bij het stellen van hun eischen maken de rapporteurs daarom onderscheid tusschen het geval, dat de koolzuurvermeerdering grootendeels van den mensch afkomstig is, of dat zij door andere verbrandingsbronnen wordt veroorzaakt. Bij daglicht of electrisch licht mag volgens hen een verhouding van 12:10.000 niet worden overschreden. Bij olie- of gaslicht staan zij nog 20:10.000 toe.